

calităților lor interpretative. Dar nici din partea interpreților nu putem semnala o contribuție deosebită în îmbogățirea rolurilor.

Cu excepția lui Petre Popa, care a adus, în rolul sportivului Ion Popescu Henț, farmec și sinceritate, celelalte două personaje din galeria „negativilor”, supuse focului criticii: Manole (Valeriu Arnăutu) și Băscuță (George Negoescu), nu au căpătat în spectacol consistență și expresie artistică, de-

oarece ambii interpreți au apelat la mijloace șablonarde, de mult consumate în exprimarea esenței „șmecherilor”.

Teatrul „C. Nottara” ne-a oferit, în ansamblu, un spectacol optimist, lucrat cu acuratețe, la care s-ar fi ris mai din toată inima, dacă regizorul și interpreții n-ar fi pus adesea accente de o gravitate nepotrivită.

Valeria Ducea

TEATRUL NAȚIONAL DIN CLUJ

„OAMENI CARE TAC” de Al. Voitin

Premiera : 1 octombrie 1961. Regia : Victor Tudor Popa. Scenografia : Mircea Matcaboji. Costume : Edith Schwartz-Kunovici. Distribuția : Gheorghe Cosma (Axinte) ; Lucia Mureșan (Radă) ; Silvia Ghelan (Flora) ; Maria Cupcea (Maria) ; Gheorghe Radu (Zigu) ; Mihail Lapteș Dornea (Banu) ; Bucur Stan (Mihai) ; Sandu Rădulescu (Casapu) ; Petru Felezeu (Spiru) ; Gh. Jurcă (un agent).

Acum la început de stagiune, spectacolul teatrului clujean cu piesa *Oameni care tac* ar putea fi, cred, generator de discuții în sînul acestui colectiv, pentru a discerne o seamă de probleme și aspecte (întrucît spectacolul le oferă) legate de activitatea creatoare de aci.

În acest spectacol stăruie destul de evident lipsa de omogenitate a colectivului, luarea pe cont propriu a rolului, desprins din canavaua dramatică a textului, se simte o regie plăpîndă încă, pe planul tălmăcirii textului în valorile și ideile sale. Se simte o regie care încearcă să se salveze prin unele apariții actricești și unele momente de efect, fără a se îngriji de ansamblu, de sensuri și pledoaria propriu-zisă a piesei. Am vizionat pînă acum *Oameni care tac* pe mai multe scene. Nu voi încerca o comparație între acele spectacole și ultimul pe care l-am văzut. Aș vrea să spun doar atît că, pretutindeni, lucrarea lui Al. Voitin — cu oricîte diferențe calitative în interpretare — răsună pe scenă ca o puternică dramă, înlăuntrul căreia și într-o confruntare strînsă și scăpărătoare, se ciocneau caractere, idei, se plămădeau sub ochii noștri conștiințe înaintate. Chiar Zigu, în desenarea căruia autorul a folosit mult umor, ne apare înzestrat deopotrivă cu amărăciune, iar destinul lui dramatic sfîrșește pe o notă cu adevărat tragică.

La Naționalul clujean, pentru prima oară *Oameni care tac* ne-au apă-

rut într-o atmosferă dominată de comedie, cu aproape toate luminile îndreptate spre poanta de efect, imediat și ilar, exploatîndu-se, în acest scop, verva incontestabilă a unui actor cum este Gh. Radu (în rolul Zigu), pornit să cîștige cu orice preț bunăvoînța publicului într-o seară ploioasă și rece de duminică. Personal, a realizat ce și-a propus : a fost actorul serii, s-a ris nu numai cu fiecare replică, dar și cu fiecare gest și apariție a sa. Și totuși, victoria lui Gh. Radu a fost întrucîtva à la Pirus, căci n-au supraviețuit personajele ce trebuiau să propulseze lupta dramatică dintre oameni, idei și conștiințe, care — așa cum s-a întîmplat la Cluj — a rămas dincolo de planul al doilea al scenei, undeva ca un ecou în și așa destul de înfundatul cadru scenografic realizat de Mircea Matcaboji (cam pe aceeași idee scenografică cu a lui Mihai Tofan din spectacolul de la București). În această ordine de idei, n-am înțeles — chiar dacă mi-am dat seama că în unele momente se foloseau doar reflectoarele din arlechini și era nevoie ca locul de joc să fie împins spre fundul scenei —, n-am înțeles totuși de ce într-o sală atît de mare, dar cu acustică desăvîrșită, în fața scenei căreia există și o fosă de orchestră, cadrul de joc trebuie plasat la vreo patru metri dincolo de deschiderea scenei. Și iarăși, n-am înțeles de ce mizanscena trebuia astfel concepută, încît, în unele momente în care actorul trebuia să-și rostească

replica pe un ton mai intim, el era orientat să vorbească spre fundul scenei, în așa fel încât în această sală cu acustică atât de bună, multe replici să se piardă... din motive tehnice.

În ansamblu, nu cred că este vina vreunui actor — căci au încercat aproape toți în mod evident să imprimе spectacolului acea notă de dezbatere dramatică de care avea nevoie piesa — în ce privește deseale alunecări spre facil, sau rămânerea la suprafața textului. Regiei, în mod cert, îi revenea însă o datorie de mult mai mare responsabilitate în traducerea scenică a *Oamenilor care tac* a lui Voitin, ca o piesă de idei, gravă și puternic dramatică.

Regizorul Victor Tudor Popa, care are scuza de a fi încă destul de tânăr în meserie, s-a lăsat ademenit spre un spectacol de culoare mai mult decît de idei, și a izbutit să arunce, ici și colo, cîteva pete violente pe un fundal întunecat — dar întunecat nu datorită caracterului intrinsec sumbru al vreunei desfășurări, ci din pricina pîclei ce o învăluia. Opțiunea finală a regiei pentru aducerea în prim-plan a lui Zigu a avut, așadar, ceva dintr-o încercare de a salva și a se salva, pentru care îi poate fi recunoscător doar interpretul sus-numitului personaj.

Mă întreb totuși, în ce măsură, consiliul artistic al teatrului, chemat să sancționeze prin acceptarea spectacolului însăși calitatea acestuia, l-a

ajutat pe tânărul regizor în munca depusă la această piesă, deloc ușoară pentru cel ce-i încearcă transpunerea.

Există la Naționalul clujean forțe actoricești de prima mînă, dintre care unora li s-au încredințat roluri în această piesă, cum ar fi spre pildă artistul emerit Sandu Rădulescu, interpretul lui Casapu. Față de marea experiență artistică și talentul acestui actor, mi-aș îngădui să întreb, de pildă, dacă el însuși n-a realizat că prin conturul atât de bonom, de miticist, prin lipsa de jocosnicie, prin ștergerea trăsăturii de canalie a acestui polițist, n-a anulat numai propriul său personaj, ci însuși eroismul celor aduși în fața sa, la anchetă.

Pe cale de similitudine, am putea reproșa asemenea scăderi și altor interpreți. Dar, în primul rînd, sîntem nevoiți să reproșăm climatului general al spectacolului, lipsa de acuitate dramatică, care, ea cea dintîi, nu a îngăduit conturarea de caractere puternice, fie ele pozitive sau negative. Spectacolul Naționalului clujean, după a noastră părere, ar obliga la revizuirea lui, pentru a-l putea face să devină mai profund și mai în spiritul piesei. Ar fi oare un act de temeritate dacă am aștepta ca un regizor, mai ales tânăr, să încerce, în măsura în care este de acord cu obiectiile, remedierea acestor lipsuri și finisarea spectacolului?

Mircea Alexandrescu

TEATRUL MAGHIAR DE STAT DIN SATU MARE

„DACĂ VEI FI ÎNTREBAT” de Dorel Dorian

Premiera: 5 octombrie 1961. Regia: Cseresnyés Gyula. Decoruri și costume: Szatmári Ágnes. Distribuția: Csiky András (Barbu Dragomir); Elekes Emma (Rodica Rareș); Köllő Béla (Marin Străuț); Vándor András (Traian Armașu); Deési Jenő (Veniamin Roznovanu); Lukács Eva (Tilda); Miklós István (Mihai); Tárnoi Emilia (Elena Herescu-Roznovanu); Földesi Ilona (Mama lui Roznovanu); Nádai István (Enăchescu Valeriu); Diószeghy Ivan (Panait Vancea); Ács Alajos (Maiorul Walter); Boér Ferenc (Albu); Tompa Attila (Grigorcea); Kiss Imre (Nea Pavel); Diószeghy Ivan (Nică); Török István (Moș Toader); Veső-Bán Anna (Fira); Korcsmáros Jenő (Ștefan Chirtoacă, primul jucător de table); Vajda András (Al doilea jucător de table); Nagy Iza (O femeie); Kőszegi Maria (Altă femeie)

Merită o apreciere specială spectacolele care ocolesc sfera regizării cu orice preț și se cristalizează, preferînd-o, în aceea a punerii în valoare a actorului. Ceea ce nu înseamnă numai renunțare la extravagante, ci în primul rînd adîncirea muncii cu interpretul, adică triumful omenscului, prin însăși umanitatea actorului și în

dauna volutelor regizorale mai mult sau mai puțin frumoase, dar uneori searbede. În alți termeni, e vorba de fapt de o reală aprofundare a textului și a resurselor acestuia. Desigur, *Dacă vei fi întrebat* a lui Dorian e un text sobru, bine calculat între intensitatea cuvîntului și a faptei scenice. Totuși — prin formula de anchetă ju-